

**MISTERIUM EUCHARYSTII
W ŻYCIU OSÓB KONSEKROWANYCH
materiały z Sympojum**

Ks. Zbigniew Wit

**Dobór pieśni
do uczestnictwa we Mszy świętej**

Uwagi wprowadzające

Na początku naszych refleksji warto zwrócić uwagę na określenia muzyki zawarte w dokumentach Kościoła. Papież św. Pius X w swoim Motu Proprio Inter pastoralis officii z r. 1903, a za nim następane dokumenty używają takich określeń, jak muzyka kościelna, śpiew święty, sztuka muzyczna, śpiew gregoriański, śpiew polifoniczny, muzyka sakralna, muzyka religijna, religijny śpiew ludowy, śpiew liturgiczny, sztuka muzyczna, a Episkopat Polski wydał w r. 1979 Instrukcję o Muzyce Liturgicznej po Soborze Watykańskim II. Wszystkie te określenia oddają bogactwo problemu do zaprezentowania.

W Konstytucji o liturgii Soboru Watykańskiego II rozdział VI zatytułowany został De musica sacra - O muzyce sakralnej (112-121). Czytamy tam, że śpiew kościelny związany ze słowami jest nieodzowną oraz integralną częścią uroczystej liturgii. Nie jest więc tylko ozdobą i dodatkiem do świętych czynności, ale należy do zasadniczej całości, czyli liturgia wyraża się również śpiewem. **1** To dowartościowanie muzyki, jako sztuki samej w sobie, ma jednak swoje konkretne zadanie, służy bowiem uwielbieniu Boga i uświęceniu człowieka. Ten podwójny cel określa zarazem jej charakter podporządkowania w czasie świętych czynności, a Instrukcja Kongregacji Świętych Obrzędów Musicam sacram z r. 1967 mówi nadal o "jej służebnej roli" (2). **2** Ten cel - soteriologiczny i kultyczny - wyrazić się powinien w jej potrójnej funkcji jaką jest modlitwa, jednomyślność i solenność. **3** Tak sformułowane zadania stawiają konkretne wymogi samej muzyce kościelnej. Należą do nich świętość i doskonałość formy. Swoją świętość osiąga muzyka przez zjednoczenie jej z liturgią, to znaczy zarówno z tekstem, jak i czynnością świętą. Przez to staje się jednym ze znaków sprawowanego misterium zbawienia. Staje się nim także przez to, że stwarza odpowiedni klimat, ułatwiający modlitewne skupienie, radosne świętowanie, wzniesienie myśli do Boga.

Doskonałość formy wymaga doboru właściwego repertuaru oraz sposobu jego wykonania. Tak postawione zadania odnoszą się do tekstu i melodii, bo zarówno tekst, jak i kompozycja muzyczna, istniejąca samoistnie czy napisana do tekstu, powinny powstać dla liturgii. Każda przypadkowość, dowolne łączenie tych dwóch dziedzin sztuki naraża na zaniedbanie, degradację lub wypaczenie jednej z nich. **4**

Ważny jest sam udział w liturgii. Papież Pius XII w encyklice Mediator Dei z r. 1949 mówi o uczestnictwie zewnętrznym i wewnętrznym w liturgii. Śpiew zalicza do udziału zewnętrznego, podkreślając jednak rolę udziału wewnętrznego. Podobnie wyraża się zarówno Konstytucja o Liturgii świętej, jak i Instrukcja Musicam sacram, w której czytamy:

To zaś uczestnictwo:

a) winno być przede wszystkim wewnętrzne, w którym mianowicie wierni łączą swoją myśl z tym co wypowiadają lub słyszą i współpracują z niebieską łaską,

b) powinno być również zewnętrzne, to jest takie, które przez gesty, postawę ciała, przez aklamację, odpowiedzi i śpiew, ujawnia wewnętrzne uczestnictwo (15a-b).

Trzeba w tym miejscu wyakcentować mocno dalszy passus odnoszący się do wiernych, który podaje, że należy również wiernych pouczać, by słuchając tego, co śpiewają ministrowie lub schola, starali się przez wewnętrzne uczestnictwo wznosić swoją myśl do Boga. Bardzo ważne jest pełne zaangażowanie w czasie liturgii, a wyrazem tego jest wspólne wykonywanie śpiewu przez całe zgromadzenie liturgiczne. **5**

1. Kryteria wyboru pieśni

Charakter wspólnotowy liturgii jest też zasadniczym rysem posoborowego uczestnictwa w świętych

obrzędach. Ma to również swoje odbicie w pozwoleniu korzystania z ludowej tradycji śpiewania w języku narodowym. Decydujące znaczenie ma w tej kwestii nr 32 Instrukcji Musicam sacram, która podaje: Istniejący w niektórych krajach prawny zwyczaj, potwierdzony niejednokrotnie indultami, zastępowania śpiewów na: wejście, na ofiarowanie i na Komunię św., zamieszczonych w Graduale, innymi pieśniami - może być utrzymany, według uznania kompetentnej władzy terytorialnej, byleby tylko tego rodzaju śpiewy odpowiadały treścią poszczególnym częściom Mszy świętej, uroczystości i okresowi liturgicznemu. Władza terytorialna powinna zatwierdzić teksty tych śpiewów (32).

Podobnie wypowiada się Episkopat Polski w Instrukcji o muzyce liturgicznej z r. 1979 podkreślając, że pieśni mają być zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski lub kompetentną władzę diecezjalną. **6** Instrukcja ta zakazuje jednoznacznie wykonywania w ramach liturgii piosenek religijnych, których tekst często nie jest w ogóle religijny, a muzyka z reguły posiada charakter świecki (12). /.../ Podczas liturgii nie wolno wykonywać mającej charakter wyraźnie świecki, np. jazzu, big-beatu itp. Muzyka ta nie jest zgodna z duchem i powagą liturgii, nie sprzyja jej refleksyjnemu przeżywaniu, a ponadto często wyłącza całe zgromadzenie wiernych od udziału w śpiewie (20). Ks. Stanisław Hartlieb powie wprost: nigdy nie wprowadzamy do Eucharystii piosenek, choćby najpiękniejszych. **7**

Zawężenie tematu do liturgii Mszy świętej redukuje niniejszą prezentację do wskazania zasad wykorzystania pieśni nabożnej podczas procesji wejścia, przygotowania darów, Komunii świętej i zakończenia Najświętszej Ofiary. Śpiew uwielbienia po Komunii świętej jest przedmiotem odrębnego opracowania. Pominięte natomiast zostaną Liturgia Godzin, sprawowanie sakramentów i sakramentaliów oraz zagadnienia kultury i estetyki wykonania tych śpiewów, także szeroki wachlarz muzyki instrumentalnej znalazł się poza niniejszym opracowaniem. Dokonując wyboru stosownej pieśni trzeba pamiętać o jej potrójnej funkcji: jednoczącej, medytacyjnej i ozdobnej. **8**

Przy wyborze odpowiednich pieśni do udziału w liturgii należy uwzględnić trzy kryteria. Są nimi:

- a) charakter czynności świętej;
- b) charakter dnia liturgicznego;
- c) charakter okresu liturgicznego.

Charakter czynności świętej

Specyfikę śpiewu na wejście określa Wprowadzenie ogólne do Mszału Rzymskiego, gdy podaje, że:

- rozpoczyna on akcję liturgiczną,
- pogłębia jedność zgromadzonych,
- wprowadza w myśl roku liturgicznego,
- towarzyszy procesji kapłana i asysty (por. OWMR 25) **9**

Śpiew ten ma wywołać poczucie braterstwa, pogłębić jedność serc, ukierunkować myślenie i pragnienie wiernych ku Bogu, wytworzyć wspólnotę radosnego spotkania w domu Ojca. Dlatego ważną wydaje się zrozumienie sprawowanej tajemnicy dnia liturgicznego. Wybrany tekst wspólnego śpiewu ma ją zapowiadać. Pieśń na wejście powinna ukazywać myśl przewodnią odprawianej liturgii, powinna wprowadzać w odpowiedni nastrój oraz budować wewnętrzną jedność zgromadzonych. **10** Tekst wykonywanego śpiewu na wejście nie może się rozmiąć z obchodzoną tajemnicą dnia, lecz winien on nawiązywać do czytań mszalnych, modlitw, prefacji, misterium święta lub okresu liturgicznego, a nawet sugestii, które zostaną podane w homilii. **11** Należy też pamiętać, że jest to śpiew towarzyszący procesji i chociaż może się zacząć przed wyjściem kapłana z zakrystii, to nie powinien być przedłużany po dojściu do ołtarza. Niestety krótka zazwyczaj droga nie sprzyja wytworzeniu odpowiedniej atmosfery modlitewnej refleksji i ożywienia. **12**

Śpiew na przygotowanie darów towarzyszy procesji z darami i składaniu darów (por. OWMR 50). Sens tej czynności wyjaśnia samo wprowadzenie teologiczne do mszału, gdy podaje, że obrzęd - mowa o składaniu darów - zachowuje swoją wymowę i duchowe znaczenie, a są nimi potrzeby kościoła i ubogich. (OWMR 49). Dlatego najodpowiedniejszymi tekstami będą te, które podejmują problematykę miłości bliźniego lub dziękczynne (zaczyna się już liturgia eucharystyczna). **13** Ks. I. Pawlak proponuje w tym miejscu następujące pieśni na wszystkie okresy liturgiczne: Gdzie miłość wzajemna, Miłujcie się wzajemnie, Przykazanie nowe daję wam, Gdybym mówił językami ludzi i aniołów. **14**

Zasady śpiewu na Komunię świętą są podobne jak przy liturgii wejścia. Wprowadzenie do Mszału Pawła VI podaje, że śpiew rozpoczyna się wtedy, gdy kapłan przyjmuje Komunię, i trwa podczas przyjmowania przez wiernych Ciała Chrystusa, jak długo trzeba (OWMR 50i). Ma on wyrazić duchowe

zjednoczenie przyjmujących Komunię świętą. Gromadzą się oni przy jednym stole - ołtarzu, na zaproszenie Chrystusa, który daje się ludziom jako pokarm, aby z Nim nastąpiła całkowita komunika. Omawiany śpiew ma też ukazać radość serc ludzi wolnych, pojednanych ze sobą, świętujących nie tylko spotkanie z Panem, ale radujących się ze spotkania we wspólnocie. Komunia święta jest także spotkaniem w miłości wzajemnej i dlatego śpiew ten ma nadać bardziej braterski charakter procesji komunijnej. Wymaga to często pojednania z bliźnim, ale owocem tego pojednania jest właśnie więź społeczna i wzajemna miłość.

Ks. S. Hartlieb pisze wprost, że podczas procesji komunijnej wykonujemy radosne pieśni o wydzwięku paschalnym, nie śpiewamy pieśni adorujących Pana Jezusa w Najświętszym Sakramencie. **15** Wprawdzie wśród tradycyjnego repertuaru najłatwiej znaleźć śpiewy na Komunię św., **16** ale brak nam często w naszych zbiorach kościelnych tekstów, które oddawałyby sens teologiczny tej części Mszy świętej. Pieśni zawarte w śpiewnikach polskich można podzielić na: pieśni adoracyjne, pieśni o Eucharystii jako pokarmie oraz pieśni uwielbienia. Z tych wymienionych trzech kategorii najodpowiedniejszymi są śpiewy o Eucharystii jako pokarmie (...) np.: >Chwal, Syjonie Zbawiciela<, >Ludu kapłański<, >Ojciec nam powierzył słowo<, >Pan wiecznik przygotował<, >Sławcie usta Ciała Pana< i inne. **17** Mogą być tutaj wykonywane także inne pieśni okresowe, maryjne lub o świętych, a tematykę podsunie antyfony na Komunię.

W tradycji polskiej znany jest i wykonywany śpiew na zakończenie liturgii po rozesłaniu wiernych. Instrukcja Musicam Sacram. zaliczyła go do śpiewów liturgicznych, gdy stwierdziła, że można też śpiewać inną pieśń /.../ na końcu Mszy świętej (36). Mszał Pawła VI podaje krótko: zgromadzenie się rozwiązuje, by każdy z wiernych powrócił do swych zajęć, wychwalając i błogosławiąc Pana (OWMR 57b). Odpowiednimi pieśniami będą więc Błogosław Panie nas; Pobłogosław, Jezu drogi **18**, także pieśni okresowe na przykład na Adwent czy pasyjne lub maryjne, ale także pieśni patriotyczne, jak Boże coś Polskę, My chcemy Boga względnie Apel Jasnogórski.

Pieśni dnia i okresu liturgicznego

Uroczystości i Święta mają własne pieśni np.: Pańskie, maryjne lub o świętych, i one są wówczas najodpowiedniejsze do zastosowania w czasie Najświętszej Ofiary. Najczęściej jednak trzeba będzie zwracać uwagę na treści okresu liturgicznego i dobrać właściwe teksty. **19** Doniosłość tekstu podkreśla też ks. S. Ziemiański, gdy pisze: teksty niekiedy powinny mieć charakter nie tylko refleksyjny, pobudzający do zastanowienia, ale i modlitewny, by wznosiły myśl i uczucie do Boga. Ponadto powinny pełnić funkcję wychowawczą, tzn. pouczać o prawdach wiary i pomagać do ich przeżywania. A więc treść tekstów pieśni powinna zawierać element kerygmatyczny i parenetyczny. **20**

Adwent ukazuje się jako czas pobożnego i radosnego oczekiwania na przyjście Pana, dlatego powinien wówczas dominować temat radości, oczekiwania, czujności, prostowania drogi i udzielania światła innym. W tym radosnym oczekiwaniu zaznacza się podwójny charakter Adwentu. Pierwszy okres do 16 grudnia jest przygotowaniem na powtórne przyjście Chrystusa na końcu czasu i w tym czasie powinny być wykonywane pieśni mówiące o paruzji. **21** Drugi zaś, od 17 grudnia, jest już bezpośrednim przygotowaniem do uroczystości Bożego Narodzenia. **22**

W okresie Bożego Narodzenia przewija się myśl przyjścia Chrystusa jako Zbawiciela wszystkich ludzi, który przyszedł obdarzyć ludzi swoim światłem i uczynić ich przybranymi dziećmi Boga, dlatego powinien wówczas dominować element wdzięczności, a unikać sentymentalizmu sianka, żłóbka, a ukazywać tajemnicę obecności Emmanuela - Boga z nami. **23** Kolędy należy wykonywać do niedzieli Chrztu Pana Jezusa włącznie oraz w święto Ofiarowania Pana Jezusa w świątyni, czyli 2 lutego. **24**

Okres Wielkiego Postu posiada trzy zasadnicze tematy. Są nimi: pokuta, chrzest i Męka Pańska, ale każda z niedziel ma swoją własną treść. I tak I Niedziela to dzień zwycięskiej walki Chrystusa z szatanem, z ciemnością grzechu. Zwycięża, mocny słowem Bożym. Myśl przewodnią śpiewów procesyjnych podaje Ps. 91/90: ŹKto się w opiekę odda Panu swemu! **25** II Niedziela natomiast ukazuje już chwałę jaka oczekuje ochrzczonych. **26** Kolejne trzy niedziele Roku A nawiązują do tematyki chrztu; w Roku B ukazują drogę Chrystusa przez Krzyż do zmartwychwstania, a w Roku C dominuje wołanie o przemianę, o przebaczenie o nawrócenie i pokutę. **27**

Pieśni o Męce Pańskiej należy śpiewać dopiero w okresie pasyjnym, czyli od poniedziałku po V Niedzieli Wielkiego Postu. Trzeba też zwrócić uwagę, że treść tego okresu najlepiej oddaje hymn

nieszporów Wielkiego Tygodnia Sztandary Króla się wznoszą, znany u nas jako pieśń: Króla wznoszą się ramiona. **28** Pieśni o Męce Pańskiej można jednak wykonywać przed lub po Mszy świętej **29** W okresie Wielkiego Postu raczej wybrać pieśni wzywające do pokuty. **30**

Okres Wielkanocy to pięćdziesiąt dni radości i wesela. Jest to czas przeżywania obecności Zmartwychwstałego Chrystusa, który żyje i działa w Kościele, a szczególnie w sakramentach świętych. Należy pamiętać, że wszystkie niedziele obchodzi się jako jeden dzień świąteczny i nazywają się II, III itd. aż po siódmą Niedzielę Wielkanocy. Wiodącymi tematami tych dni jest odrodzenie przez chrzest, zjednoczenie i życie z Chrystusem w Eucharystii, powołanie do zadań w Kościele, Duch Święty żyje i działa w Kościele, a my przygotowujemy się na ten dar Ducha Świętego w ostatnich dniach okresu Paschy. Pieśni wykonywane w tym czasie powinny eksponować takie słowa, jak: odrodzenie, nowe życie w Chrystusie, zjednoczenie z Chrystusem i treści przeżywanej tajemnicy wiary, dlatego niewłaściwym jest wykonywanie przez wszystkie dni i niedziele pieśni opisujących wydarzenie poranka wielkanocnego. **31**

Szczególną uwagę powinno się zwrócić na Triduum paschalne i przygotowanie liturgii tych dni z właściwym dobrem śpiewów uwzględniających treści określonego dnia liturgicznego. Myślą przewodnią Mszy Wieczery Pańskiej powinna być wdzięczność za Eucharystię i kapłaństwo oraz zobowiązanie miłości bliźniego. Trzeba jednak wrócić do pierwotnej tradycji celebrowania tej Eucharystii, jako znaku zbawczej Męki i Śmierci Chrystusa. Podczas przygotowania darów i umycia nóg śpiewamy pieśni o miłości bliźniego. Koniecznie trzeba nam zrozumieć: Msza Wieczery Pana to Wigilia Wielkiego Piątku. **32** W Wielki Piątek Męki Pańskiej należy podkreślić odkupienie przez Krzyż, powszechność zbawienia, kult samego krzyża. Wigilia Paschalna jest bezpośrednim przygotowaniem do Niedzieli Niedzieli i ma uwypuklić bogatą treść tego modlitewnego czuwania. Sama księga liturgiczna podkreśla obecność Chrystusa jako światłości świata, aktualizację dzieła zbawienia przez chrzest odradzający w Chrystusie i odnowienie osobistego przymierza z Bogiem zawartego w chrzcie oraz osobistą wdzięczność Bogu za ten dar. Radość świętowania zmartwychwstania okazuje się przez Komunię świętą rzeczywiście w tym dniu wielkanocną. **33**

Za mało, moim zdaniem - pisze ks. S. Ziemiański - jest w śpiewnikach pieśni na poszczególne mniejsze święta i obchody, np. na Narodzenie NMP, na Gromniczną, na Chrzest Pański, Przemienienie Pańskie, Wniebowstąpienie itd., **34** dlatego tym bardziej znajomość teologii roku liturgicznego i teologii poszczególnych świąt każe uwzględnić treści poszczególnych dni.

- Tak na przykład w Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa organista nie zatrzyma się na samej adoracji, ale uwzględni owoce Eucharystii takie jak jedność ludzi w Chrystusie, oczyszczenie, przygotowanie do zjednoczenia z Bogiem na wieki. **35**
- Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, a także każdy pierwszy piątek miesiąca, nie zatrzymuje się tylko na Osobie samego Zbawiciela, ale każe czcić miłość Bożą objawioną w Chrystusie i obecną w sakramentach Kościoła, a więc przyjmować te dary Jego miłości i naśladować Go w służbie bliźnim i wynagrodzeniu za nich Ojcu. **36**
- Uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata zwraca uwagę na powszechne panowanie Syna Bożego w człowieku, w całym świecie stworzonym, a więc w kosmosie też, gdyż jest to ukazanie mocy zbawczej Boga.
- Uroczystość Wszystkich Świętych jest dniem radości i wychwalania Boga za wspaniałe dzieło odkupienia i zbawienia, jakie stało się udziałem Świętych. Eschatologiczny i radosny wymiar tego dnia oddaje zarówno kolor szat jak i teksty liturgiczne.
- Podobnie Dzień Zaduszny ukazuje paschę - przejście naszych zmarłych, którzy poszli po nagrodę do domu Ojca. Śpiewy tych dni powinny mieć charakter radosnego świętowania i nadziei spotkania w wieczności, bo życie Twoich wiernych, o Panie, zmienia się, ale się nie kończy (Prefacja za zmarłych). Niewłaściwym jednak jest wykonywanie w czasie liturgii na cmentarzu Czarnej Madonny, bo zbieżność pierwszego słowa z żałobą jest w tym przypadku naprawdę przypadkowa. Podobnie charakter radosnego optymizmu chrześcijańskiego, przepelnionego nadzieją w miłosierdzie Boże powinno emanować w czasie wszystkich Mszy za zmarłych, gdyż ufamy, że byli oni za życia świątynią Ducha Świętego i zostali sprawiedliwie osądzeni przez miłosiernego Boga. **37**

Modlitwy mszalne, czytania biblijne i antyfony ukazują treść poszczególnych dni i dlatego wcześniejsze zapoznanie się z nimi pozwoli muzykowi kościelnemu uchwycić zasadniczą treść teologiczną i ukazać ten dzień w pełnym blasku misterium paschalnego naszego Pana. Wykonywane bowiem pieśni podczas liturgii nie mogą ograniczać się jedynie do informowania i dokładnego opisu

wydarzenia zbawczego, jak to ma miejsce w naszych kolędach czy pieśniach o Krzyżu i innych, ale przede wszystkim ukazywać prawdy wiary i zawierać także element formacyjny uczenia Chrystusa.

2. Propozycje pieśni mszalnych w śpiewnikach

Rolę pieśni nabożnej w kształtowaniu pobożności wiernych doceniał już Papież św. Pius X, a Pius XII w encyklice *Mediator Dei* pisał: Wzywamy was również, Czcigodni Bracia, abyście z troskliwością waszą zaopiekowali się ludowym śpiewem religijnym. Przy zachowaniu należytej godności należy pilnie go wykonywać, gdyż łatwo roznieca i zapala wiarę i pobożność chrześcijańskich tłumów. **38** Problemem nadal trudnym do rozwiązania jest jasne zróżnicowanie pomiędzy pieśnią nabożną, którą można używać w liturgii i innych formach pobożności ludowej sprawowanej w kościele, a piosenką religijną, która choć ma podłoże ewangelijne, nie nadaje i nie powinna być wykonywana w liturgii.

Określenie Konstytucji o Liturgii, że należy troskliwie pielęgnować religijny śpiew ludowy, tak aby głosy wiernych mogły rozbrzmiewać podczas nabożeństw, a nawet w czasie czynności liturgicznych, stosownie do zasad i przepisów rubryk (KL 118), jest zbyt ogólne.

Myśl tę podjęła instrukcja *Musicam Sacram* z r. 1967 i dowartościowała pieśń nabożną przez włączenie jej do liturgii jako równoprawnego tekstu dotychczasowej antyfony: Introitu, Offertorium i Communio. **39** Nadal jednak spotyka się w śpiewnikach polskich pomieszczenie pieśni nabożnej i piosenki religijnej, która odrywa jednak ważną rolę w formacji młodego pokolenia, ale jej przeznaczenie jest inne niż śpiewu podczas liturgii. **40** Problem polskiej pieśni nabożnej koncentruje się na tekście i melodii.

Ks. P. Tarliński stawia temu zagadnieniu następujące wymagania: autor tekstu i kompozytor muszą być ludźmi wiary, bądź intensywnie poszukującymi na drodze wiary, otwartymi na Słowo Boże i Liturgię, rozumiejącymi nauczanie i przepowiadania Kościoła oraz uczestniczącymi w życiu. Autorami tekstów i twórcami muzyki nie mogą być ludzie przypadkowi, bez warsztatowych kompetencji literackich i kompozytorskich. Rozumienie wagi słowa i umiejętność posługiwania się nim, rozumienia znaczenia dźwięku i zdolność tworzenia przekonujących i porywających przebiegów melodycznych stanowią fundament powstania dobrej pieśni kościelnej. **41**

Pierwszą próbą adaptacji polskiej pieśni nabożnej do wymogów liturgicznych zgodnie ze wskazaniami instrukcji *Musicam Sacram* jest przygotowany przez Podkomisję do spraw Muzyki Sakralnej przy Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski w r. 1969 *Śpiewnik mszalny. Część I. Pieśni na wejście, Ofiarowanie i Komunię*. **42** Zbiór ten jest propozycją wykorzystania w liturgii Mszy świętej pieśni i poszczególnych zwrotek poprawnych teologicznie i dostosowanych do poszczególnych świąt. Wyboru dokonano z najpopularniejszych śpiewników polskich lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. **43** Zestaw ten podzielony został na trzy zasadnicze części: Proprium de tempore - śpiewy na okresy liturgiczne **44**; Proprium Sanctorum - śpiewy o Świętych **45**; Msze wotywny. **46** Warto też dodać, że niektóre zwrotki ze względu na banalną treść zostały opuszczone, a inne, dla jaśniejszego oddania treści, przesunięto. Jest to niewątpliwie pierwsza próba, trochę już przestarzała, ale w pracy duszpasterskiej może się okazać dużą pomocą, szczególnie przy wyborze starszych pieśni.

W okresie posoborowym ukazało się w Polsce wiele wydań śpiewników, a jeśli policzyć ich reedycje, ilość przekroczyła 120 pozycji. Tylko część z nich ma zasięg ogólnopolski, a niektóre, jak na przykład *Seminaryjny śpiewnik liturgiczny*, ma oddziaływanie lokalne i dlatego wskażemy jedynie na śpiewniki o szerszym wpływie z podkreśleniem ich waloru użytkowego na kształtowanie liturgii mszalnej. Pomięcie znacznej części edycji nie oznacza jeszcze ich negatywnej oceny, chociaż wiele z nich na taką ocenę zasługuje. **47**

Pierwszym pełnym zbiorem zawierającym tekst i melodie jest śpiewnik archidiecezji warszawskiej zatytułowany *Alleluja*. **48** Rozgranicza on wyraźnie Śpiewy pielgrzymkowe, które są odrębną częścią tego zbioru **49** Część liturgiczna obejmuje trzy zasadnicze części: Śpiewy mszalne; **50** Śpiewy uwielbienia po Komunii świętej; Dodatek: pieśni do nabożeństw z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i innych. Autorzy postawili sobie ambitne zadanie: Pragniemy, aby przez tę pracę, lepiej przemyślaną i starannie przygotowaną była liturgia Mszy świętych, a przez to niech większa będzie chwala Boża. **51**

Duży wpływ na formowanie liturgii w kościołach polskich wywiera śpiewnik *Exsultate Deo. Śpiewnik Mszalny* **52** opracowany przez Panią Mgr Gizelę Marię Skop z Ruchu Światło Życie (Oazowego), który ks. P. Tarliński nazwał starannie opracowanym śpiewnikiem mszalnym. **53** Przewidziany on został

również jako pomoc w praktyce liturgicznej wspólnot parafialnych w ciągu roku. **54** Układ jego jest paschalny. Zaczyna się od Triduum paschalnego jako centrum roku liturgicznego, aby lepiej ukazać wydarzenia zbawcze, ich miejsce i znaczenie w historii zbawienia. Rzeczą nadal aktualną i pierwszej wagi jest czuwanie nad tym - pisze G. M. Skop - by do naszego mszalnego repertuaru nie wkrały się śpiewy niewłaściwe, przejęte z bliżej niesprecyzowanych źródeł, złe tłumaczenia i adaptacje z zagranicznych śpiewników, nie przeznaczonych do użytku liturgicznego. **55** Podaje on pieśni związane z rokiem liturgicznym, uwzględniając przy tym tradycyjne pieśni nabożne oraz szereg nowych tekstów i melodii. Jest to ponad 450 pieśni nowych, powstałych w drugiej połowie XX wieku, ułożonych według *Calendarium Romanum*, pisze ks. Piotr Tarliński. **56** Prezentowany śpiewnik składa się z dziesięciu części: I. - Części stałe Mszy świętej; II. - Triduum Paschalne Męki Śmierci i Zmartwychwstania Pana; III. - Śpiewy Okresu Wielkanocnego; IV. - Śpiewy Okresu Wielkiego Postu; V. - Śpiewy Okresu Narodzenia Pańskiego; VI. - Śpiewy Okresu Adwentu; VII. - Śpiewy Okresu Zwykłego; VIII. - Wybór psalmów. IX. - Śpiewy ku czci Matki Bożej; X. - Śpiewy na zakończenie Mszy świętej i różne okazje.

W roku 1991 został wydany przez Towarzystwo Naukowe KUL Śpiewnik liturgiczny, który ks. Józef kardynał Glemp nazwał śpiewnikiem oficjalnym Kościoła Katolickiego w Polsce. **57** Redaktorzy pragną, aby mógł spełnić swoje podstawowe zadanie, jego najobszerniejsza część służy do poprawnego i godnego ukształtowania śpiewów podczas Mszy świętej **58** Zbiór ten uwzględnia repertuar dawny, jak i powstały współcześnie; zwracano uwagę na poprawność teologiczną, literacką oraz wartość muzyczną prezentowanych utworów, a niektóre znane pieśni usunięto przy zastosowaniu powyższych kryteriów. Edycja ta miała służyć jako wzorzec repertuaru śpiewów i pieśni oraz do ujednoczenia podstawowego kanonu śpiewów i pieśni, zapobiegając w ten sposób samowolnemu wprowadzeniu do liturgii śpiewów nieodpowiednich tak pod względem tekstu, jak melodii. **59** Pierwsza, główna część śpiewnika przeznaczona jest do liturgii mszalne (łącznie 428 stron). Podaje najpierw śpiewy stałe Mszy świętej, a następnie śpiewy okresów liturgicznych poczynając od Adwentu; na okres zwykły, święta Pańskie, NMP i Świętych. **60**

Największą popularnością cieszy się nadal Śpiewnik kościelny ks. Jana Siedleckiego, w sondażowych badaniach używalności zajmuje on pierwsze miejsce w Polsce.⁶¹ Ostatnie - czterdzieste czwarte - jego wydanie z r. 1994 roku posiada tradycyjny układ pieśni według okresów liturgicznych, zamieszcza też pewien zasób nowych pieśni, ale nie zawiera banalnych tekstów i melodii.

Wnioski

Liturgia wymaga właściwego doboru tekstów, przygotowania komentarzy, modlitwy wiernych, homilii, wyboru stosownych śpiewów i ich wykonawców.

Przed doбором pieśni należy zapoznać się z teologią dnia liturgicznego, która zawarta jest w modlitwach przewodniczącego zgromadzenia, czytaniach i antyfonach.

W wyborze śpiewów należy zwrócić uwagę na pieśni własne, a w razie ich braku ustalamy repertuar z zestawu pieśni okresowych.

Przy braku odpowiednich tekstów należy wybierać pieśni odpowiadające charakterowi celebracji mszalne.

Dla uniknięcia błędów teologicznych, stylistycznych i estetycznych kompozycji muzycznych korzystamy tylko ze śpiewników posiadających aprobatę władzy kościelnej, tak zwane *Imprimatur*.

W czasie przygotowywania repertuaru należy pamiętać nie tylko o tym, aby pieśni były właściwie dobrane, ale także o tym, by były dobrze przygotowane i następnie poprawnie wykonane.

W ocenie przydatności pieśni do użytku liturgicznego sprawdzamy, dla jakich celów powstały tekst i melodia - świeckich czy liturgicznych.

Praktyczną pomocą przy układaniu repertuaru pieśni mszalnych mogą okazać się propozycje śpiewów podawane w pomocach duszpasterskich, takich jak: *Ateneum Kapłańskie*, *Msza święta*, *Oremus* czy w diecezjalnych materiałach duszpasterskich.

Ogólna zasada - świętość i doskonałość formy oraz chwała Boża i zbudowanie wiernych - powinny być kryterium wyboru odpowiednich pieśni mszalnych.

Niniejsza prezentacja nie rozwiązuje całkowicie problemu doboru pieśni nabożnej do liturgii mszalnej, ale ukazała aktualność i ważność tego zagadnienia w praktyce duszpasterskiej w Polsce; mam też nadzieję, że zmusi przynajmniej część muzyków kościelnych do większego zwrócenia uwagi na poruszone zagadnienia.

Sprawowanie Eucharystii i gorliwe uczestniczenie w tym, co jest "szczytem i źródłem całego życia chrześcijańskiego" (por. LG 11), stanowi niezastąpiony punkt centralny, ożywiający wymiar kontemplacyjny każdej wspólnoty zakonnej.

Kapłani zakonni postawią więc na pierwszym miejscu codziennie sprawowanie Ofiary Eucharystycznej.

Każdy zakonnik i każda zakonnica będą codziennie czynnie w niej uczestniczyć (por. SC 48), biorąc pod uwagę konkretne sytuacje, w jakich żyją i działają wspólnoty.

"Zaleca się usilnie ów doskonalszy sposób uczestniczenia we Mszy świętej, który polega na tym, że po komunii kapłana wierni przyjmują Ciało Pańskie z tej samej ofiary". Codzienny udział w Ofierze Mszy świętej pomoże zakonnikom odnawiać ofiarę z siebie samych, składaną Bogu na każdy dzień. Wspólnoty zakonne, gromadzące się razem w imię Pana, mają jako naturalne swe centrum Eucharystię. Dlatego jest też czymś normalnym, żeby zbierać się wokół Tabernakulum, w którym obecność Najświętszego Sakramentu wyraża i realizuje to, co powinno być głównym zadaniem każdej rodziny zakonnej.

**Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich
DIMENSIO CONTEMPLATIVA (9)**

PRZYPISY

- 1 Por. Z. BERNAT, I. PAWLAK, Śpiew i muzyka kościelna, w: Wprowadzenie do liturgii, Lublin 1973, s. 145.
- 2 Por. Począwszy od św. Piusa X, bardzo jasno określili służebną funkcję muzyki w liturgii (KL 112).
- 3 Konstytucja o Liturgii wyraża to w słowach: "już to serdeczniej wyrażając modlitwę, już też przyczyniając się do jedności, już wreszcie nadając uroczysty charakter obrzędowi świętemu" (112).
- 4 Instrukcja Musicam sacram mówi wprawdzie, że: "Pod pojęciem muzyki sakralnej rozumiemy tę muzykę, która powstała dla sprawowania kultu Bożego, odznacza się świętością oraz doskonałością formy" (4a), ale postulat ten można odnieść także od tekstu wykonywanych pieśni.
- 5 Instrukcja Musicam sacram podaje: "Nie ma nic podnioślejszego i miłszego w nabożeństwach liturgicznych, jak zgromadzenie, które wspólnie wyraża w śpiewie swoją wiarę i pobożność" (16).
- 6 Instrukcja Episkopatu Polski O muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II podaje: "Zamiast przepisanych w >Graduale Romanum< śpiewów na Wejście, Przygotowanie darów i Komunii św. można stosować pieśni zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski zawarte w >Śpiewniku Mszalnym< lub w innych śpiewnikach mających aprobatę Władz Diecezjalnych zgodnie z postanowieniem Instrukcji >Musicam Sacram<" (12).
- 7 S. HARTLIEB, Uwagi na temat doboru śpiewów. w: Alleluja. Śpiewnik mszalny, Carlsberg Lublin 1994, s. 16.
- 8 I. PAWLAK, Funkcje muzyki w liturgii. w: Śpiew wiernych w odnowionej liturgii, Prac. Zbiorowa, Opole 1993, s. 14-18.
- 9 Por. Tamże, s. 15.
- 10 S. HARTLIEB, Uwagi na temat doboru śpiewów. w: Exsultate Deo, Carlsberg - Lublin 1994, s. 9.
- 11 I. PAWLAK, Śpiewy procesyjne w liturgii mszalnej, Współczesna Ambona 20 (1992), nr 4, s. 108.
- 12 Por. Tamże, s. 109.
- 13 HARTLIEB, jw. s. 10.
- 14 PAWLAK, jw. s. 111.
- 15 HARTLIEB, jw. s. 10.
- 16 A. FILABER, Dawna pieśń kościelna w odnowionej liturgii, w: Śpiew wiernych, jw. s. 40. 17 PAWLAK, jw. s. 111.
- 18 Por. PAWLAK, jw. s. 111.

- 19 Por. "Tekst odgrywa najistotniejszą rolę w liturgii." FILABER, *Dawna pieśń ...*, s. 39.
- 20 S. ZIEMIAŃSKI, *Kompozytor a nowa pieśń kościelna*, w: *Śpiew wiernych*, jw. s. 37.
- 21 HARTLIEB, jw. s. 10.
- 22 W. DANIELSKI, *Śpiewy okresowe i świąteczne. Adwent*, w: *Alleluja. Zbiór śpiewów mszalnych i pielgrzymkowych*, red. J. ZAWITKOWSKI. Warszawa 1978, s. 216.
- 23 Por. A. GLAESER, *Teologiczna treść pieśni adwentowych i bożonarodzeniowych w modlitewniku "Droga do nieba"* ks. Ludwika Skowronka (1858-1934). *Liturgia Sacra* 1 (1995), nr 3/4, s. 173-184.
- 24 HARTLIEB, jw. s. 10.
- 25 Tamże, s. 11.
- 26 DANIELSKI, jw. s. 272.
- 27 Tamże, s. 272.
- 28 Por. HARTLIEB, jw. s. 14.
- 29 Por. Tamże, s. 11.
- 30 Por. DANIELSKI, jw. s. 272. Pieśni tego okresu w śpiewniku *Exsultate Deo* zatytułowane zostały: *Śpiewy okresu Wielkiego Postu. Pokuta, nawrócenie, chrzest* (s. 217; 593).
- 31 W. DANIELSKI, *Okres wielkanocny*, w: *Alleluja*, jw. s. 317-318.
- 32 "Msza Wieczerzy Pana według kalendarza liturgicznego to już Wielki Piątek. Ta Eucharystia Tródziła się i odprawiana była najwcześniej w Jerozolimie, ale nie w Wieczerniku, lecz na Golgocie, na tle Krzyża. Powinna być odprawiana jako znak sakramentalny zbawczej Męki i Śmierci Pana naszego. Kościół przypomina nam to i ukazuje przez wszystkie wieki. I dzisiaj tajemnica Krzyża jest zawarta w treści mszalnych antyfon na wejście i na Komunię świętą: >Chlubimy się krzyżem naszego Pana< oraz: >To jest Ciało Moje za was wydane..., Przymierze we Krwi mojej<. Kościół ukazuje w czytaniach (por. I i II czytanie, LM t. II, s. 219, 220), Ciało wydane i Krew Baranka Bożego, wybawiającą nas od śmierci proklamuje w psalmie responsoryjnym: >Kielich Przymierza to Krew Zbawiciela<. Ta sama treść zawarta jest w modlitwach prezydenckich tej Eucharystii. (...) Pierwszy dzień Triduum to nie uroczystość Bożego Ciała. Nie przypadkiem Kościół ustanowił taką uroczystość dziewięć tygodni po Triduum, po Okresie Wielkanocnym". HARTLIEB, jw. s. 13.
- 33 Dla ubogacenia zobacz: I. PAWLAK, *Jaka muzyka w Triduum Paschalne*, *Liturgia Sacra* 1 (1995), nr 1/2, s. 123-130.
- 34 ZIEMIAŃSKI, jw. s. 37.
- 35 W. DANIELSKI, *Święta Pańskie*, w: *Alleluja*, jw. s. 356.
- 36 Tamże, s. 356.
- 37 Katechizm Kościoła Katolickiego przypomina, że Każdy człowiek w swojej nieśmiertelnej duszy otrzymuje zaraz po śmierci wieczną zapłatę na sądzie szczegółowym, który polega na odniesieniu jego życia do Chrystusa i albo dokonuje się przez oczyszczenie, albo otwiera bezpośrednio wejście do szczęścia w niebie, albo stanowi bezpośrednio potępienie na wieki. KKK 1022.
- 38 PIUS XII, *Encyklika Mediator Dei*, Kielce 1948, s. 100.
- 39 Warto przypomnieć, że jeszcze w r. 1955 Papież Pius XII w encyklice *Musicae sacrae disciplina* pisał: "Gdzie zaś podczas uroczystej Mszy świętej po odśpiewaniu świętych tekstów liturgicznych w języku łacińskim istnieje już stuletni lub wywodzący się od niepamiętnych czasów zwyczaj dodawania innych jeszcze pieśni w języku ludowym, ordynariusze miejscowi mogą na to pozwolić, Źżeżeli zważywszy okoliczności miejsca i osób, uznają, że zwyczaju tego nie da się usunąć. Należy zachować jednak prawa, którym zarządzono, by nie śpiewać w języku narodowym samego tekstu liturgicznego." Cyt. za: A. FILABER. *Prawodawstwo muzyki liturgicznej*, Warszawa 1997, s. 30. Jego znaczenie dostrzegła również Trzecia Instrukcja Wykonawcza do Konstytucji o Liturgii *Liturgicae instaurationes* z r. 1970, która podaje: "Wszelkimi siłami należy popierać śpiew ludowy, wprowadzając także nowe formy, dostosowane do mentalności narodów i odpowiadające współczesnemu nastawieniu człowieka. Konferencje Biskupów powinny ustalić wykaz pieśni, jakie mają być stosowane we Mszach dla specjalnych grup, np. młodzieży i dzieci. Winny one nie tylko treścią lecz także melodią, rytmem i użyciem instrumentów odpowiadać godności i świętości miejsca oraz kultu Bożego. - Pieśni, muzyka i stosowane w niej instrumenty winny też harmonizować z duchem czynności liturgicznej i naturą poszczególnych części. Nie mogą przeszkadzać w czynnym uczestniczeniu w zgromadzeniu" (3c). Cyt. za: E. SZTAFROWSKI. *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, T. 3, z. 2, Warszawa 1971, s. 188-189.
- 40 Wagę piosenki religijnej dostrzegali już Pius XII, który we wspomnianej encyklice *Musicae sacrae disciplina* pisał: "Niechaj nie zaniedbują wykonywania śpiewów w języku ojczystym ci, którzy zajmują się wychowaniem chłopców i dziewcząt, a w szczególności wychowaniem młodzieży katolickiej. Niechaj też posługują się nimi wychowawcy młodzieży katolickiej. Dzięki temu stanie się też zadość pragnieniu wszystkich, aby piosenki świeckie, które czy to ze względu na nieodpowiednią melodię, czy też słowa niemoralne stanowiące niebezpieczeństwo dla młodzieży chrześcijańskiej, zostały usunięte i

zastąpione takimi pieśniami, które budzą czyste i niewinne zadowolenie, a jednocześnie umacniają wiarę i moralność." Cyt. za: FILABER, jw. s. 34.

41 P. TARLIŃSKI, "Zaśpiewajmy Panu pieśń nową" - czyli jaką?, w: Śpiew wiernych, jw. s. 43.

42 Podają go między innymi: Prawodawstwo Kościoła w Polsce 1961-1970, red. T. PIERONEK, T. I, Warszawa 1971, s. 279-301; Ruch Biblijny i Liturgiczny 23 (1970), s. 43-60; Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne 44 (1970), nr 2/4, s. 31-41; Kielecki Przegląd Diecezjalny 45 (1969), nr 5/6, s. 262-275.

43 Są to następujące śpiewniki: Śpiewnik Kościelny, Pallotinum, Poznań 1955; KS. J. SIEDLECKI. Śpiewnik Kościelny, Opole 1965; KS. W. LEWKOWICZ, Śpiewnik Kościelny, Olsztyn 1966; F. RAĆZKOWSKI, Wielbi dusza moja Pana, Warszawa 1956; Chorał do modlitewników śląskich, Katowice 1968.

44 Przewidziano zestawy na: Adwent; Boże Narodzenie; Niedziela po Nowym Roku; Oktawa Bożego Narodzenia - Nowy Rok; Objawienie Pańskie; Uroczystość św. Rodziny; Okres po Objawieniu Pańskim; Środa Popielcowa; Wielki Post; Okres Pasyjny; Niedziela Palmowa; Wielki Czwartek; Wielki Piątek; Wigilia Paschalna; Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego; Okres Zmartwychwstania; Dni Krzyżowe; Wniebowstąpienie Pańskie; Zesłanie Ducha Świętego; Trójca Przenajświętsza; Boże Ciało; Najśw. Serca P. Jezusa; Okres po Zesłaniu Ducha Świętego

45 O Świętych uwzględniono: 8 grudnia - Niepokalane Poczęcie NMP; 2 lutego - Ofiarowania P. Jezusa w świątyni; 19 marca i 1 maja - Uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP; 25 marca - Zwiastowanie Pańskie; 23 kwietnia - św. Wojciecha Biskupa i Męczennika; 3 maja - NMP Królowej Polski; 8 maja - św. Stanisława Biskupa i Męczennika; 26 czerwca - św. Apostołów Piotra i Pawła; 1 lipca - Krwi Przenajświętszej; 6 sierpnia - Przemienienie Pańskie; 15 sierpnia - Wniebowzięcie NMP; 26 sierpnia - NMP. Jasnogórskiej czyli Częstochowskiej; 8 - września Narodzenie NMP; 14 września - Podwyższenie Krzyża św.; 29 września - św. Michała Archanioła; 7 października - NMP. Różańcowej; Ostatnia niedziela roku kościelnego Chrystusa Króla; 1 listopada - Wszystkich Świętych; 13 listopada - św. Stanisława Kostki.

46 Ze mszy wotywnych wybrano: Roraty; Pierwsze Piątki Miesiąca; Pierwsze Soboty Miesiąca; Za nowożeńców; Rocznicę Konsekracji Kościoła; Msze św. za zmarłych.

47 Znamienna w tym względzie jest ocena: W 1983 roku, we wprowadzeniu do zbioru >Magnificat. Śpiewy mszalne< KS. JÓZEF MORAWA wskazuje na to, że "brak właściwych, dobrze opracowanych zgodnie z wymogami zreformowanej liturgii Mszy świętej śpiewników powoduje, że często młodzież, a niekiedy i duszpasterze czy organści korzystają podczas sprawowania Eucharystii z piosenek religijnych czy innych utworów muzycznych, nie mających w niej zastosowania". Jakkolwiek w tym czasie publikacji śpiewnikowych przybyło, to wzrosła wśród nich również liczba wydań z piosenkami religijnymi, przez co spostrzeżenie J. Morawy pozostaje w mocy. P. TARLIŃSKI, Religijny śpiew ludowy w liturgii Eucharystycznej dnia Pańskiego, Liturgia Sacra 3 (1997), nr 2, s. 80.

48 Alleluja. Zbór śpiewów mszalnych i pielgrzymkowych. Praca zbiorowa pod redakcją KS. JÓZEFA ZAWITKOWSKIEGO, Warszawa 1978. Śpiewnik ten opracowali: KS. W. DANIELSKI - Wstępny; KS. J. ZAWITKOWSKI. - Części stałe; G. SKOP - Części zmienne; KS. W. KĄDZIELA - Śpiewy pielgrzymkowe.

49 Tamże, s. 459 - 650.

50 Ta część zawiera: Mszałne śpiewy stałe; Mszałne śpiewy procesyjne, a w nich Śpiewy w czasie zwykłym i melodię schematyczną antyfon; Śpiewy okresowe i świąteczne - i tutaj uwzględniono: I. Adwent. Część I: do 16 grudnia, Część II: od 17 grudnia i Roraty; II. Okres Bożego Narodzenia; III. Wielki Post. Część I: Pokutna, Część II: Pasyjna, Część III: Niedziela Palmowa; VI. Triduum Paschalne; V. Okres Wielkanocy; VI. Święta Pańskie; VII. Święta Najśw. Maryi Panny i Świętych Pańskich; VIII. Dzień Zaduszny i Msze za zmarłych.

51 W. DANIELSKI Wprowadzenie. w: Alleluja, jw. s. 13.

52 Exsultate Deo. Śpiewnik mszalny wydanie siódme, Carlsberg - Lublin 1994. Pierwsze wydanie ukazało się w r. 1970 i podawana wyżej edycja byłaby już ósmą z kolei, gdyż cztery z nich ukazały się bez miejsca wydania.

53 TARLIŃSKI, Zaśpiewajmy, jw. s. 41.

54 G. M. SKOP, Od redakcji, Tamże, s. 6.

55 Tamże, s. 7. Recenzje tej edycji zobacz: I. PAWLAK, Charakterystyka "Śpiewnika Liturgicznego" w: Śpiew wiernych, jw. s. 51-54; K. MROWIEC, Prezentacja nowego repertuaru ze "Śpiewnika Liturgicznego", Tamże, s. 55-75; Tenże, Recepcja "Śpiewnika Liturgicznego", Liturgia Sacra 1 (1995), nr 1/2, s. 165-168.

56 P. TARLIŃSKI, Religijny śpiew ludowy w liturgii Eucharystycznej dnia Pańskiego, Liturgia Sacra 3 (1997), nr 2, s. 77.

57 Słowo wstępne, Śpiewnik liturgiczny, Lublin 1991, s. 6.

58 Od Redakcji, Tamże, s. 7.

59 Tamże, s. 9.

60 Por. TARLIŃSKI, jw. s. 79-80. 61 Według badań, jakie prowadzi ks. A. Klocek i uwzględnwszy wszystkie edycje, najwięcej (ponad 90%) respondentów odpowiedziało, że znajduje się on w ich zbiorze. Drugie miejsce zajmuje śpiewnik Exsultate Deo (prawie 60%), a trzecie Śpiewnik liturgiczny, który wymieniła jedna trzecia (ponad 30%) respondentów.